

## Зміст

КНИЖКОВІ СТЕЛАЖІ ЛЮДСЬКОЇ ДУРОСТІ. . . . .	11
Селера проти Пастернака. З якого боку гризти овочі пізнання . . . . .	13
Від коренеплодів до Карнеада. . . . .	15

### *Частина перша*

I. ТУРИЗМ. ОСНОВИ МАСТУРБАЦІЇ ЗА ДОПОМОГОЮ ГЛОБУСА. . . . .	19
У космос — ракетною дауншифтингу . . . . .	19
Пожежна безпека для тих, хто накопичує милі. . . . .	22
Кількість міжнародних туристів, млн . . . . .	24
Довкола медичного довідника за 80 днів . . . . .	24
Клопи — бонусом . . . . .	28
Потяг до подорожей — це психічний розлад . . . . .	30
Я опаную цю культуру з п'яти нот . . . . .	33
Знову щось не так з Індією. . . . .	35
Русалки ненавидять людей. . . . .	37
Осілі ненавидять кочівників. . . . .	39
Недбалість у цифрах . . . . .	40

Краще один раз побачити, аніж сто разів сфотографувати. . . . .	46
Панчі по гомілках масового туризму. Тезово . . . . .	49
II. КОРУПЦІЯ БЛАГОСЛОВЕННА. . . . .	51
Китайська загроза для острова Балі. Витрати «туризму за нуль доларів» . . . . .	51
Кетут проти Зіхао. Острівна мімікріоміка . . . . .	53
Корупцію — у кожний дім . . . . .	55
Самоук у хорошій компанії . . . . .	56
Міцні висновки з прозорих натяків. . . . .	57
Хочеш перемогти — бий першим . . . . .	60
Контрабанда, біткоїни та сірчані рудники . . . . .	62
Капіталізація VS цінність . . . . .	64
Панчі по волохатих долоньках корупції. Тезово . . . . .	66
III. КЛЮЧОВІ ПАРАМЕТРИ ЛАЙНОКРАТІЇ . . . . .	67
Знову про недолугість демократії та меритократії . . . . .	67
Чотири булавки в п'ятку Ахілла, що стоїть на колінах... . . . .	72
Мажоритарна, пропорційна, тоталітарна... А також інші відтинки коров'ячого гівна . . . . .	75
Як НЕ ГОЛОСУВАТИ правильно. . . . .	77
Автоматична виборча система. Один мобільний застосунок замість десятків тисяч прозорих скриньок . . . . .	79
KPI — key performance indication чи keen people idiocy? . . . . .	82
Дубілет проти штучного інтелекту . . . . .	83
Осілі бандити проти обмеження політики народжуваності . . . . .	85
Панчі по носу виборчого процесу. Тезово . . . . .	88
IV. НИЧОГО АДЕКВАТНОГО — ПРОСТО БІЗНЕС . . . . .	89
Роби, що любиш. Іще одне наїба... . . . .	89

Місія, що завдає шкоди бізнесу,— це...	90
Цільова аудиторія — марна старперщина	92
Люди неоднаково розумні та неоднаково здібні	95
Фахівці з нетворкінгу, що пожирають язик	97
Гола правда про інновації	100
Хай яке миле голе тіло, але сон миліший	103
Стань SMM-ником, подорожуй, заробляй та заощаджуй на лоботомію	104
Бізнес не припиняє рухати лапками, навіть коли йому відтяли голову репутації	108
Вісім ножових у в'ялу тушку «особистого бренду»	112
Панчі по біцепсах підприємництва. Тезово	115
VI. У ЗДОРОВОМУ ТІЛІ — ЛІНИВИЙ ДУХ	
Ультраневротизм — 100 км до психічного розладу	117
Довготривалі наслідки досягальництва	121
Футбол, баскетбол, йога, кросфіт, гірські лижі та ще 50 відтінків спортивного садомазохізму	124
Крапля перенапруги вбиває коня. Але не одразу	131
Спорт і антикрихіть	133
Хліба та спорту! Коротка історія з розставленими акцентами	135
Хто розбещує прихожан	137
Наркономікон	140
Професійні хіміки та спортивні камікадзе	142
Парадокс ожиріння	143
Парадокс целюліту	146
Струнке тіло без спорту, або ТОП-1 спосіб керувати жировою масою всередині себе	147
Панчі по спортивних кубиках пресу. Тезово	149

VI. ДІЛИСЬ ДРУЖИНОЮ СВОЄЮ, ЯКЩО ТРЕБА...	
Й ВОНА ІЩЕ НЕ РАЗ ПОВЕРНЕТЬСЯ ДО ТЕБЕ	151
Кому потрібніша полігамність?	151
Парадокс альфа-самця. Або чому тому, хто трахається, не обов'язково бути розумним	153
Матриця зрад	154
Мікрозради з макронаслідками	157
Порноактори сім'янини. Без ком	158
Диктатура нетолерантної меншості. Або чому навіть королі іноді виявляються в більшості	161
Альтернативні версії сексуальної етики. Яким міг би стати світ, якби в ньому не було епідемії сифілісу	165
Секс на світанку цивілізації	169
Пластична психологія. Як домогтися успіху, збільшуючи губи фітоняшкам	175
Лицемірство в цифрах. Статус-кво в дії	176
Ще один «битий файл» етології	179
Жіноча зрада — це нормально. Сім причин...	180
Післясмак зради	186
Панчі між ніг подружньої вірності. Тезово	187
VII. КНИЖКА — ВАШ МАРНИЙ ДРУГ «ДЛЯ ГАЛОЧКИ».	
ДОЧИТАЛИ ДО ЦЬОГО РОЗДІЛУ? А НАВІЩО?	189
Білі ворони проти білих китів. Або користь читання немовлятам	190
Проблеми пубертату бібліофілів не хвилюють	192
Замість ще надцяти сторінок переконливого тексту....	193
Ділова література, нон-фікшн та інше навичкове плацебо	195
Від глобального до локального	195
Ефект Лінді проти ефекту Цветаєвої...	196
Панчі по крихкому кришталіку читацтва. Тезово	200

VIII. БРЕХНЯ, НАХАБНА БРЕХНЯ ТА СТАТИСТИКА ЯК РЕЦЕПТ ЖИТТЄВОГО УСПІХУ . . . . .	201
Потасмне не завжди стає явним. . . . .	201
Помилка «окремого випадку» проти «помилки вибірки». Fight! . . . . .	209
Хуцпа. . . . .	210
Статистика/софістика. . . . .	211
Статистика — убиває. Статистика — руйнує. А Генеральний директор ВООЗ про це навіть не знає. . . . .	212
Вірогідність смерті, % . . . . .	219
Вік, років. . . . .	219
Коріння кожного злочину росте з помилок, пов'язаних із вибірками. . . . .	221
По три пістолети з розрахунку на одного пенсіонера та транснаціональна нікчемність. . . . .	223
Один раз — не лесбійка . . . . .	227
Завдання для найрозумніших. . . . .	228
Панчі по верткій дупі статистичної аргументації. Тезово. . . . .	229

### *Частина друга*

IX. ЛОПНУТИ БУЛЬБАШКУ НАУКИ. MISSION POSSIBLE. . . . .	233
Суперечливість «за замовчуванням» . . . . .	233
Демони підтвердження. Або як чорний лебідь гуляє заповідним парком індукції. . . . .	235
Теорії про природу світла і ваш свояк — мудак. . . . .	237
Причинність. Або чому мені подобається металкор, а не концерти Рахманінова. . . . .	239
«Тому що» монокаузалізм . . . . .	240
Псевдопричинність фізичних законів . . . . .	241
Уявний експеримент Ілона Маска . . . . .	242

Принцип вимикача . . . . .	244
Горох-суїцидник, або суперечлива логіка еволюції . . . . .	246
Еволюція продовжує віджигати. . . . .	248
Чим набите опудало слона. . . . .	249
Грантові чомучки. . . . .	250
Істини VS брехлістини . . . . .	252
Проблема реплікації. . . . .	255
Під час полювання на відьом — продавай горючі суміші для розпалювання багать. . . . .	258
Проблема інтерпретації . . . . .	261
Не стримався й насипав прикладів . . . . .	265
Проблема висвітлення в ЗМІ, рецензування, ангажованості та інші пригоди Знайка... . . . .	267
Ще раз про стосунки науки з істиною . . . . .	270
Панчі по сірій речовині світової науки. Тезово. . . . .	271
X. ЛАСКАВО ПРОСИМО ДО МАТРИЦІ, НЕО. ДО РЕЧІ, ТИ — НЕ ОБРАНИЙ . . . . .	273
Теорія істини. Від зачаття до шизофренії . . . . .	273
Універсальна формула істини. . . . .	275
Факти померли. Фактів більше немає . . . . .	277
Підроби мене, якщо зможеш. . . . .	280
Соціальні омани в соціальних мережах . . . . .	282
Соціальні омани в соціальних мережах. Fuck фактчекінг. . . . .	286
По вірі вашій най буде вам . . . . .	291
Теорія паралельного читання книжок у залізничному сполученні. . . . .	293
Булбашки в кімнаті для гри у сквош. . . . .	295
Сума суб'єктивних інтерпретацій, або що ми взагалі пам'ятаємо про самих себе? . . . . .	297

Фізіологічна складність об'єктивних інтерпретацій, або ефект під назвою «хтось у дзеркалі намагається мене на.бати» . . . . .	302
Математика — останній шанс для істини . . . . .	307
«Теорія істини» рефлексує на саму себе . . . . .	313
XI. СТИСЛА ІСТОРІЯ ЛЮДСЬКОЇ ДУРОСТІ... МОЖЛИВО, НАВІТЬ ТУПОСТІ . . . . .	315
XII. НІЩО НЕ ІСТИНА. АЛЕ ЩО Ж РОБИТИ? . . . . .	321
Замість постскриптуму . . . . .	323
Жонглер . . . . .	324
Пазл Мако . . . . .	328
Що погано, а що добре . . . . .	331
P. S. ЗАПРОШЕННЯ ДО ДІАЛОГУ (ЗАМІСТЬ ПІСЛЯМОВИ) . . . . .	334

Істина — це хаос.  
І що ближчі ми до істини,  
то сильнішим є хаос.  
Брет Істон Еліс «Гламорама»

## Книжкові стелажі людської дурості

**Х**очете, я вгадаю, що конкретно ви робили протягом останніх двох-трьох років свого життя? Це буде нескладно.

*Ви тільки те й робили, що намагалися узгодити світ довкола себе із вашим розумінням того, яким цей світ повинен бути. Хапнути собі трохи більше ресурсів, вигадати нову послугу або створити нове життя, мати кращий вигляд або гідно відпочити (адже коли бос не звертає уваги, треба просто піти та взяти своє, чи не так?).*

Хай би що ми робили — ми прагнемо вплинути на світ. Це рівною мірою стосується і вчинків «для себе», адже кожен із нас є частиною світу (хоча й не настільки значущою, як нам хочеться вважати).

О'кей, для чого тоді пишуть нон-фікшн? Навіщо?

Якщо відкинути очевидну половину, що першою спадає на думку (заробити грошей, здобути більшу популярність у межах професійної тусовки, вписати в *BIO Instagram* горде «автор книжки»...), то в сухому залишку отримає-

мо, що... книжки пишуть для того, аби розповісти, що ж такого зрозумів про життя автор; аби донести правду цього автора до тих, хто живе в невіданні (та, до речі, знову дещо змінити світ відповідно до уявлень письменника про правильне та прекрасне).

Сходіть до бібліотеки. Торкніться обкладинок, здмухніть порох зі сторінок, зарядіть *Kindle*... перед вами — кладовище людської дурості й пам'ятник її недалекоглядності.

- Платон «збагнув», що істинна реальність — це реальність «ідей» та абстрактних форм. А ми живемо в повній тіней «печері», і тіні ці є предметами та явищами світу. Сократ забирай, треба терміново про це розповісти грекам!

- Тома Аквінський мав одкровення, що «янгали можуть пересуватися з місця на місце як безперервно (проходячи середню точку між початковим та кінцевим пунктом), так і дискретно (ніби шляхом телепортації)». Шарите? Треба негайно розповісти про це християнам — вони шарять!

- Зигмунд Фрейд виявив, що відсутність у жінок статевого члена завдає їм непоправної психологічної травми. А зцілити її можна лише завдяки реалізації «комплексу маскулітності», або народивши дитину (тому що народити дитину — це символічно, ну... як член)... Ось воно, треба хутчіш розповісти про це лікарям у всьому світі!

І де зараз усі ці істини? Ми пам'ятаємо прізвиська (часто називаючи їх до того ж великими), ми стверджуємо, що стоїмо на їхніх плечах, проте посміхаємося через наївність їхніх поглядів, іноді перечитуємо як «історичний екскурс». Але на цьому нібито й усе...

Ці істини зотіали, як папір на сонці, і щодня подих часу помалу розвіює їхній прах.

Що ж, саме час спитати, навіщо я пишу ще одну книжку. *І відповідь буде такою: щоби розповісти вам про те, чого я НЕ знаю, і переконати вас у цьому («у чому, дідько, переконати?!»).*

Щоби продемонструвати: якщо «освяння» найвеличніших мислителів людства завантажити в глобальну ней-

ронну мережу, якою нас лякають проповідники «чорного дзеркала», вона згорить до бісової матері.

Щоби у вас перед очима смикнути за кілька ниточок, які стирчать із клубка життєвих суперечностей, і переконатися, що цей клубок намертво заплутаний, а наступного Македонського не дочекатися. Що остаточної правди немає, не було й ніколи не буде. А автори книжок — усього лише конкурсанти нескінченної естафети, що відбувається на ескалаторі, який незмінно рухається вниз. І цей ескалатор затягує будь-яку істину — варто лише комусь упустити її на сходи. Само собою, що і цю затягне також.

## Селера проти Пастернака.

### З якого боку гризти овочі пізнання

Цю книжку присвячено саме тій темі, яка заявлена на обкладинці. Але якщо розгорнути її навмання й почати читати із середини — можна натрапити на настільки кричущу крамолу, що вона миттю відіб'є бажання починати з початку і вгризатися в контекст. Тому дозвольте мені на правах господаря побіжно показати вам будинок, а вже потім я залишу його наодинці з гостями, що прагнуть познайомитися.

Для початку *disclaimer*. Якщо раптом ви молода мама, топменеджер, *TikTok*-блогер або будь-який інший типаж надмірно зайнятої людини, що навіть вітер пускає за розкладом, то ось вам стислий переказ книжки: **жодної остаточної правди не існує і не з'явиться, а все, у чому ви на 100 % упевнені сьогодні, зі стовідсотковою гарантією втратить актуальність, зміниться до невпізнаності або відіре — варто лише почекати.**

Краще кажучи — «ніщо не істина».

Це не метафора і не стьоб над фразеологізмом — наведену фразу треба розуміти буквально.

У принципі, на цьому ніби... усе — з головним висновком ви вже ознайомились, усе інше деталі. Для обговорення у світських колах вистачить — віддайте книжку комусь, кого мучить бодай якийсь літературний голод.

Тепер — що стосується навігації.

Першу й більшу частину книжки (розділи з I до VIII включно) присвячено знущанню з істин (я називаю їх «соціальні аксіоми»), що настільки вросли в тканину суспільства, що більше не викликають скептичних запитань.

Наприклад, ми з'ясуємо, чому корупцію потрібно захочувати, а власну дружину — підштовхувати до зради. Поговоримо про те, яка це дурня — подорожувати, займатися аматорським спортом і — прости господи — ходити на вибори. Чому бізнесменам у жодному разі не треба витратити час на нетворкінг або створювати особистий бренд — набагато краще почати «гладшати». Зрештою, ми виправдаємо брехню як життєву стратегію та покладемо вінок на могилу статистики разом з її методологією (руками самої статистики)...

Пишучи ці розділи, я розважався, але не забував про те, що до Супер Маріо дослуховуються лише тоді, коли він переміг головного боса. Якщо ви вирішите прогорнути першу половину книжки, то фінальні висновки будуть не такими гострими. Але якщо ви почнете їх читати й зауважите клінічні симптоми «пригорання» других дев'яноста (а ці симптоми зазвичай проявляються в чомусь на кшталт «цієї ахінеї навіть знати не хочу») — то відкладайте зі спокійним серцем. Це необов'язкова частина книжки — таке собі листя селери, її «вершечки» (так, листя також їдять, і воно дуже корисне). Якщо ж ви досі перебуваєте в інфантильному стані психіки, коли чути погляд, який суперечить вашому,— боляче, що ж, гаразд, я знаю, що діти не люблять зелень.

Друга частина книжки (розділи з IX і майже до кінця) — це, відповідно, корінці селери. Тут міститься мій набір патологоанатома для проведення розтину тіла науки, а також позачасова «формула істини» з коментарями «чому формула є, а істини — немає». Якщо ви, ніби Пастернак (Борис Пастернак, а не ще один коренеплід), «у всьому хочете дійти аж до самісінької суті» — читайте одразу із середини. Це, звичайно, настільки ж сумнівне

заняття, як і риболовля за допомогою електровудки, зате збережете собі нерви та заощадите час.

P. S. Ну, і спеціально для тих, хто купився на підзаголовок... Розділ зі «стислою історією людської дурості» міститься рівно посередині між фіналом другої частини (розділ X) та висновками (розділ XII), у яких розжовано, як застосовувати інформацію з цієї книжки в побуті, на роботі, в онлайн-казино, на дебатах і ще бозна-де. Саме тут максимально легко потрапити в смислову пастку, чого я вам і бажаю.

## Від коренеплідів до Карнеада

«Та я взагалі що завгодно можу довести!»

Справді? Ну то йди, доведи! Можу закластися, що ви НЕ зустрічали в житті людини, яка здатна одночасно і цілком серйозно відстоювати діаметрально протилежні погляди (наприклад, бути і «за» гей-паради, і «проти» них). Однак історії така людина відома.

Ім'я цього чоловіка — Карнеад. У поганому товаристві Діогена Вавілонського (не того, котрий жив у діжці та ходив на міські зібрання з букетом із тухлої риби,— іншого) та перипатетика Крітолая (можна не вникати — просто звучить красиво) він 155 року до н. е. гастролював у Римі за напучуванням грецької влади. Не питайте: держзамовлення, перемовини щодо скасування штрафу — нічого цікавого.

Це нині перемовники — понурі вішаки для безликих піджаків. А тоді, бачте, філософів посилали. Ну, і щоби інтелектуальна ерекція дарма не простоювала, Карнеад із друзями розважали римських громадян публічними виступами.

У перший день «вільного мікрофона» Карнеад зайшовся трелями на адресу «справедливості». Мовляв, вона лежить у самісінькій суті природи людини, слугує мірилом усьому, ну, і штраф за розграбування Оропоса (котрий вони прийшли скасовувати) — також «таке собі» — справедливістю й не пахне.

А вже наступного дня Карнеад «перевзувся в повітрі» та переконав (таки переконав) ту саму аудиторію, що «справедливість» — не більше ніж умовність, якої потребують сильні, аби керувати слабкими, і ніякої об'єктивної цінності вона не має.

Оце я розумію — вступив у суперечку сам із собою!

У філософії скептиків (а була в Давній Греції філософська школа з такою назвою) це позначають терміном «ізостенія» — уміння з будь-якої тези сформулювати абсолютно протилежну, яка би до того ж була настільки ж логічно істинною, як і вихідна. Однак римську владу аргумент не переконав, тому трійцю викинули з міста, щоби вони не дурили голову молоді.

Якщо, дочитавши до цього місця, ви зморщилися та недовірили промовили «та ладно, звиздить» — у мене для вас добрі новини. Протягом усієї книжки я буду наочно використовувати метод Карнеада, відстоюючи ідеї, протилежні тим, котрі ви, найвірогідніше, сповідуєте. І всі, хто довкола вас, — також.

Відстоювати не за допомогою треш-аргументації на кшталт «ленін — гриб», але за допомогою науки, статистики, аналізу *Big Data*, логіки та іншого хардкору, якому важко протистояти.

Істини немає — є тільки більші та менші умовності. Усе, що ви знаєте про світ, усе, у що ви вірите, — хибне та мінливе.

Уся ця книжка — другий день Карнеада.



*Туризм.  
Основи мастурбації  
За допомогою глосуса*

**У космос — ракетою дауншифтингу**

У березні 2017 року двоє юнаків віком трохи за 20 — Дін та Маркус (імена, до речі, справжні, але який у них сенс без *Instagram ID*, чи не так?) обжерлися дауншифтингу на Гоа та вирішили розпочати детокс від результатів рослинного існування в континентальній Індії.

Так чи інакше, хлопці дісталися священного міста Варанасі — його, за легендою, заснував особисто Шива понад 5000 років тому в самісінькому центрі світу (це, якщо ви не знали, на березі річки Ганг). Як і будь-які нормальні туристи, Дін та Маркус передусім зацікавилися двома об'єктами — храмом Каші Вішванатх (це той, у шпиль якого вбухали 800 кг золота) і бгангом (наркотик з індійської конопі, який курять або п'ють).

Треба зазначити, що храм Вішванатх стоїть, ніби бабуся в київській маршрутці — максимально впритул до інших.

Тому найкращий спосіб зловити кадр із банями — це домовитися з кимось із місцевих, щоби вони пустили до себе на дах. Ясна річ, вхід на цей дах у 90 % випадків проходить повз касовий апарат домашньої крамниці (та брешу, звичайно, який там касовий апарат у регіональній Індії).

Хлопці почали саме з такого даху. Спершу вони «дунули» та запустили алхімічне весілля в кровоносній системі, а вже потім підмішаний до бганга опій підкинув їм зухвалу ідею: здертися на найвищу точку храму, аби «зробилося ще красивіше».

Історії невідомо, як саме їм удалося «загубитися» в храмі до закриття. Довкола храму Вішванатх, з метою протидії саме таким молодикам із недозрілою корою головного мозку (у чоловіків вона остаточно формується до 28 років), стоять десятки охоронців у формі кольору брудного піску. Вони ретельно обшуковують речі туристів і настійливо просять залишити в камері зберігання телефони з фотоапаратами. Ба більше, записують паспортні дані, а якщо ви не індуїст — можуть узагалі розвернути на 180 градусів. Але цього разу закон Карми опинився на боці безумців — певно, на руку їм зіграли життя на Гоа та багаторічна звичка легких «тріпів» під марихуаною. Щоправда, усередину потрапив лише телефон Маркуса — другий залишився на вході.

Ледве Вішванатх зачинили для відвідувачів, а на небо викотився надкушений колобок Місяця, хлопці почали здиратися стіною зі східного боку. Стінами витанцьовували містичні відблески трупів, які спалювали під час ритуалу (ви, певно, бачили по *Discovery*, як це буває на узбережжі Гангу). Тривав цей підйом лише кілька хвилин, поки їх не помітила охорона й не підвели руки. Знизу почали кричати та кидатися камінням. Спалах, мить — і обидва вони вже на землі.

У Діна — обідрано частину обличчя, ліву руку та коліна, а в Маркуса — зламано зап'ястя. Поруч — шматок стіни, який відколовся і на який припала частина удару (як пізніше з'ясувалося, вартість шматка становила близько \$120 000 включно з реставрацією). Довкола — розлю-

чена охорона, яка втрималася від побиття, але не погидувала грабіжництвом. Найперше — у Маркуса відібрали телефон. А потім, певно образившись, що знайшли його так пізно, представники закону забрали гроші та зняли каблучки. Поки їхала поліція — хлопців облили водою з Гангу (щоби обмити садна та рани), яка стояла неподалік для ритуальних цілей. І лише в поліції з'ясувалося, що це не прості хлопці... Один із них виявився сином впливового європейського політика (так, золота молодь також дауншифтить).

Саме тому ви не знайдете жодних публікацій у газетах або мережі, з яких можна перекоонатися в правдивості цієї історії. Справу зам'яли. На відновлення храму виділили гроші, а горе-туристів депортували (щоправда, Маркусові надали «першу медичну» на місці, тому для лікування перелому довелося ламати зап'ястя ще раз, тільки вже під контролем європейських лікарів).

Здавалося б — кінець історії. Але «Ніт!». Минуло півтора місяця після повернення додому, і Діна запросили на коктейльну вечірку (як мандрівника з унікальним досвідом), де на нього протягом усього вечора пристрасно позирала ефектна брюнетка (принаймні так йому здалося в перервах між шотами). Уловивши момент між потисканням рук та відповідями на запитання про здоров'я батька, Дін залишився з дівчиною наодинці та без зайвих прелюдій поліз їй до рота язиком.

Ледве увійшовши до сфери дії французьких норм моралі та естетики, він замість взаємної пристрасності отримав «ефектного ляща». Виявилось, що брюнетка заручена з американським астронавтом, але сьогодні сама, каблучки не вдягнула і літати без скафандра не готова.

То що маємо в сухому залишку цієї історії подорожі:

- травми, забої, один перелом (чи два?);
- нелегальна купівля та вживання наркотичних засобів;
- завдання шкоди об'єкту історичного значення на суму \$120 000;
- дещо зіпсовані дипломатичні стосунки;

- пограбування туристів (до речі, посадовими особами);
- некваліфікована медична допомога;
- потрапляння індійських супербактерій (від яких не існує антибіотиків) у кров обидвох героїв прями́сінько з води священного Гангу;
- і нарешті, потрапляння бактерій у космос за схемою «Дін — слизова оболонка дівчини — слизова оболонка нареченого» (це, до речі, цілком навіть можна перевірити — погугліть).

Як вам така мандрівочка? Що називається, навмисне не вигадась.

Так ось, я беруся стверджувати, що подорожі взагалі переважно не мають сенсу (якщо, звичайно, не бачити сенсу у викиданні на вітер грошви), а нерідко ще й небезпечні (і для туристів, і для інфраструктури країни, і для звичайних мешканців). Що зростання туристичного ВВП — це порох в очі, і поки окремі країни заробляють, світова економіка — завдяки таким ось Дінам та Маркусам — лише втрачає ресурси, і відбувається це жахливими темпами.

Зрештою, якщо не брати до уваги щойно наведеного прикладу, *Covid-19* перетворився на пандемію саме завдяки туристам. Це вони винні в карантинах, економічній рецесії, смертях. Чи будете ви з цим сперечатися?

## Пожежна безпека для тих, хто накопичує милі

Я належу до першого покоління людей, котрі можуть масово та безперешкодно подорожувати всією земною кулькою. 500 років тому це було неможливо з технічного погляду, 100 років тому — з економічного, у першій половині XX століття — через світові війни, у другій половині XX століття — через «холодне» протистояння парадигм, у нульових — уже було можливо, але ще не сформувалася мода... І ось нарешті 2020 року зорі зійшлися, а соціальні мережі працюють як філіал Великого адронного колайде-

ра, розганяючи частинки (частинки контенту) й несучи їх по колу...

Нині подорожі стали лакмусовим папірцем належності до поколінь Y, Z або далі. Заради них заробляють гроші та кидають роботу, починають стосунки та руйнують шлюби, саме ними вимірюють успіх і товщину «самопізнання», це ними вихваляються та через них просякають смертельною заздрістю... Якщо «американська мрія» — це про гроші та свободу, то універсальна мрія представника невловного «середнього класу» (незалежно від кольору шкіри, статі та громадянства) — про те, щоби на власні очі побачити льодовики, поки вони остаточно не розтанули. «Економіка вражень» у дії.

Це відчувається в повітрі, але самим лише CO<sub>2</sub> не наситишся. Тому ось вам два факти, які «тримаються за ручки»... Обсяг світової туристичної індустрії 2017 року складав \$2,57 млрд прямого прибутку на рік. Але якщо рахувати разом з опосередкованим та індукованим — \$8,24 млрд.

### Direct and total contribution of travel and tourism to GDP from 2006 to 2019

(in billion U.S. dollars)

	Direct contribution	Total contribution
2006	1,629.02	5,160.35
2007	1,809.37	5,765.03
2008	1,928.47	6,259.57
2009	1,794.88	5,803.03
2010	1,911.51	6,108.56
2011	2,157.06	6,925.29
2012	2,207.37	7,094.29
2013	2,304.81	7,432.19
2014	2,388.31	7,674.79
2015	2,320.93	7,444.04
2016	2,381.10	7,650.17
2017	2,567.88	8,240.74
2018	2,750.65	8,810.96